14.11.2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
StV@eduskunta.fi

HUS/8865/2024

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntö 11.11.2024

Asiantuntijalausunto / HE 187/2024 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt viitteessä mainitulla viestillä HUS-yhtymältä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja sosiaalihuoltolain 22 a §:n muuttamisesta (HE 187/2024 vp). HUS kiittää tarjotusta mahdollisuudesta ja lausuu seuraavaa.

Toiminnan aloittaminen ennen rekisteröintipäätöstä

Esityksessä ehdotetaan valvontalain 5 §:n tilapäistä muuttamista niin, että yksityiset elinkeinoharjoittajat ja verrattavassa asemassa olevat pienet palveluntuottajat voisivat aloittaa toimintansa tai muuttaa aiemmin rekisteröityä toimintaansa ennen lain mukaista rekisteröintipäätöstä. Poikkeus koskisi vain rekisteröintipäätöksen odottamisvelvollisuutta ennen toiminnan aloittamista tai muuttamista. Oikeus tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja edellyttäisi kuitenkin edelleen rekisteröintipäätöstä, jolloin hylkäävä rekisteröintipäätös lopettaisi oikeuden jatkaa päätöksen alaista toimintaa ja uuteen hakemukseen sovellettaisiin tavallista palveluntuottajan rekisteröintiä koskevaa menettelyä (ts. rekisteröintipäätöstä odotettava ennen toiminnan aloittamista). Esitystä perustellaan elinkeinon harjoittamisen mahdollistamisella rekisteröintimenettelyn kestäessä. Lakimuutos koskisi vain palveluntuottajia, joiden henkilöstö on enintään yksi eikä palveluntuottajan oikeudellisella muodolla olisi merkitystä. Säännöstä ehdotetaan sovellettavaksi myös lain voimaan tullessa vireillä oleviin hakemuksiin. Soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu alaikäisille palveluja antavat palveluntuottajat, joiden tulee toimittaa valvontaviranomaiselle rekisteröintiä varten muuhun kuin työsopimussuhteiseen henkilöstöön kuuluvalta ote rikosrekisteristä.

HUS-yhtymä suhtautuu positiivisesti ehdotukseen sallia tilapäisesti yksityisen ammatinharjoittajan toiminnan aloittaminen tai toiminnan muuttaminen hakemuksen tekemisen jälkeen ennen varsinaista rekisteröintipäätöstä. Muutoksella olisi oletettavasti myönteisiä vaikutuksia myös HUS-yhtymän toimintaan muun muassa paremman terapeuttien saatavuuden myötä.

HUS Helsingin yliopistollinen sairaala
Konsernihallinto
PL 100
Stenbäckinkatu 9
00029 HUS
09 4711
etunimi.sukunimi@hus.fi
www.hus.fi
Y-tunnus 1567535-0

Esityksessä on ehdotettu valvontalain 5 §:n 3 momentin olevan voimassa vuoden 2026 loppuun saakka. Koska vuoden 2026 alussa hakemusten käsittelyn on tarkoitus siirtyä tuolloin aloittavalle uudelle valtakunnalliselle valvontavirastolle, on esityksen mukainen, tätä myöhäisempi siirtymäaika erittäin perusteltu rekisteröinnin ruuhkautumisen ehkäisemiseksi.

Julkisten palvelutuottajien rekisteröinnin lykkääminen

Esityksessä ehdotetaan julkisten palvelutuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinnin siirtämistä vuodella eteenpäin vuoden 2027 loppuun. Tietojen tallentaminen Soteri-rekisteriin olisi maksutonta 31.12.2030 saakka. Siirtoa perustellaan rekisteröintimenettelyn jatkokehittämisen ja vakiinnuttamisen turvaamisella ja mahdollisen uusinta-ruuhkautumisen ennaltaehkäisemisellä, kun hakemusten käsittely siirtyy 2026 alussa uudelle valtakunnalliselle Lupa- ja valvontavirastolle. HUS-yhtymä pitää rekisteröintivelvollisuuden lykkäämistä vuoden 2027 loppuun myönteisenä. On hyvinkin perusteltua varautua riittävän pitkällä siirtymäajalla mahdollisiin rekisteröintiprosessin ongelmiin uuden valvontaviraston perustamiseen liittyen.

Valvontalain jatkokehittäminen

Esityksen perusteluissa viitataan rekisteröintimenettelyn jatkokehittämiseen siirtymäajan aikana, jota jatkokehittämistä etenkin menettelyn sujuvuuden ja hallinnollisen hukan vähentämisen näkökulmasta pidämme erittäin kannatettavana. Jatkokehittämisen aikana tulisi kriittisesti arvioida etenkin sitä, onko kaikki kerättävä tieto tosiasiallisesti tarpeellista käytännön valvontatoiminnassa. Valvovien viranomaisten antamat Soteri-rekisteröinnin laajat ja yksityiskohtaiset vaatimukset aiheuttavat julkisille organisaatioille huomattavasti lisää hallinnollista työtä ja kustannuksia. Julkisten organisaatioiden resurssit ovat jo ennestään tiukoilla ja rahoitus riittämätön. Vaikka sinänsä valvontalain perusteluissa on varauduttu rekisteröinnistä aiheutuviin lisäkustannuksiin, tulee samanaikaisesti huomioida valvontalain antamisen jälkeen voimakkaasti kasvaneet terveydenhuollon kustannukset (mm. palkkaratkaisujen seurauksena) ja nykyisen rahoitustason riittämättömyys. Tässä tilanteessa tulisi pyrkiä kaikin keinoin keventämään hallintoa ja pohtimaan hyvin kriittisesti jokaisen julkisorganisaatioille annettavan uuden hallinnollisen tehtävän tosiasiallista tarvetta.

Ensisijaisena tavoitteena tulee olla mahdollisimman suuren työpanoksen kohdistaminen suoraan potilastyöhön ja hallinnollisen kuorman vähentäminen. Näkemyksemme mukaan ainakin seuraavat näkökohdat tulee huomioida lain jatkovalmistelussa ja siihen liittyvässä hallinnollisessa ohjauksessa:

1) tietojen minimointiperiaate ja tiedon relevanssi (esimerkiksi, onko palvelupisteen tarkka henkilöstörakenne tai vastaavan lääkärin ansioluettelo valvontatoiminnassa tarpeellinen tieto),

2) tiedon ajantasaisuus (esimerkiksi henkilöstörakenteen ja alihankkijaluetteloiden ylläpitäminen lain vaatimassa muodossa osalta tuottaa runsaasti uutta hallinnollista työtä erityisesti suurille palveluyksiköille) ja

3) julkista palvelutuotantoa ja palvelurakennetta koskevien tietojen väärinkäyttöpotentiaali valmius- ja varautumisnäkökulmasta.

Toimijoiden erilaisuuden huomioiminen valvontalaissa

Yhtenä rekisteröintitoimintaa hankaloittavana ja osaltaan ruuhkauttavana tekijänä on, että sama lainsäädäntö koskee sellaisenaan sekä sosiaali- että terveydenhuoltoa, ja kaikkia eri palveluntuottaja niiden koosta riippumatta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jokainen sote-toimija aina yksittäisestä ammatinharjoittajasta kymmenien tuhansien työntekijöiden kokoisiin organisaatioihin ilmoittaa vastaavat tiedot rekisteröinnin yhteydessä. Rekisteröintiprosessia on oletettavasti suunniteltu etenkin pienten sosiaalihuollon toimintayksiköiden valvonnan lähtökohdista, eikä se sovellu suurten julkisten terveydenhuoltotoimijoiden toiminnan kuvaamiseen ja valvontaan. Koska tätä palvelutuotannon monimuotoisuutta ei ole laissa huomioitu käytännössä lainkaan, samojen lainsäädännössä annettujen vaatimusten ulottaminen kaikkiin sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoihin on erittäin haasteellista, ja käytännössä vaatimukset kohtelevat palveluntuottajia päinvastaisesta tarkoituksesta huolimatta hyvin eriarvoisesti.

Esitämme rekisteröinnin jatkovalmistelussa tutkittavan sitä, että rekisteröinnin yhteydessä vaadittavia tietoja eriytettäisiin organisaatioiden koon ja maantieteellisen toiminta-alueen perusteella. Tällainen lähestymistapa mahdollistaisi keskittymisen kunkin toimintayksikön kohdalla sen osalta valvontanäkökulmasta relevantteihin tietoihin ja auttaisi osaltaan hallinnollisen hukan vähentämisessä. Vastaavasti tällöin olisi mahdollista soveltaa yksittäisiin ammatinharjoittajiin kevennettyä rekisteröintimenettelyä ja vähentää näin näiden hallinnollista kuormaa.

HUS -yhtymä

Lauri Tanner
hallintojohtaja

HUS Helsingin yliopistollinen sairaala
Konsernihallinto

PL 100
Stenbäckinkatu 9
00029 HUS

09 4711

etunimi.sukunimi@hus.fi
www.hus.fi
Y-tunnus 1567535-0